

Stanovisko reprezentantů akademické obce k návrhům na změny vyhlášky č. 27/2016 Sb.

Významná část akademické obce, která pokrývá pracoviště z univerzit napříč ČR, tímto vyjadřuje hluboké znepokojení nad připravovanými změnami vyhlášky. Jako odborníci, kteří se dlouhodobě zabývají pedagogickým výzkumem, výzkumem inkluze a její implementace, musíme vyjádřit obavy ze způsobu, jakým byla změna (ne)projednávána s odbornou veřejností, a především ze způsobu „odůvodnění“ navrhovaných změn. Vedou nás k tomu tyto důvody:

1. Všechny podklady, včetně důvodové zprávy, jsou založeny na spekulacích a nedokladovaných odkazech na zprávy České školní inspekce, případně na údajná „zjištění z praxe“. Samotná zjištění ČŠI je teprve nutné podrobit náležité odborné analýze a následné interpretaci. Žádný takový krok nebyl fakticky učiněn.
2. Z toho, co je zveřejněno, nevyplývá *nic*, co MŠMT a jeho analytický tým z daných dat vyvozuje.
3. Jako zástupci pracoviště, které se kontinuálně věnuje výzkumu problematiky rovného práva na vzdělání, společného vzdělávání a implementace inkluze, můžeme na základě nejčerstvějších výsledků našich výzkumů prohlásit následující:
 - Navrhované změny **nejsou** racionalizací problémů, které implementace přinesla, a **neřeší** problémy této implementace! MŠMT má za to, že pedagogicko-psychologické poradny nepřidělují podpůrná opatření potřebným dětem účelně a jednotně. Pokud přijmeme toto tvrzení jako fakt, racionalizací problému a jeho řešením by byla metodická podpora poraden, které také spadají do gesce MŠMT. Dále by bylo vhodné vybavit všechny poradny moderními diagnostickými nástroji, řešit jejich dlouhodobý a vážný personální podstav. V dlouhodobém horizontu by se navíc část diagnostické zátěže mohla přenést na školní psychology (pokud jsou součástí školního poradenského pracoviště). Navrhovaná vyhláška tento problém neřeší, a navíc narušuje celek jinak fungujícího systému. Náprava spočívá ve zlepšování

diagnostického procesu, nikoli v tom, že vyhláška *ad hoc* odebere předem stanoveným skupinám dětí podpůrná opatření.

- Navrhované změny **nezohledňují**, že podpůrná opatření přidělení asistenta pedagoga či pedagogické intervence jsou významnými nástroji, které školy využívají pro plnohodnotné zapojení všech dětí do vzdělávacího procesu. Asistent pedagoga je ve škole klíčovým prvkem tvorby rovných příležitostí ve vzdělávání. A právě díky vzájemné dobré spolupráci mezi učiteli a asistenty (což není samozřejmé a vyžaduje také značnou podporu!) je možné uskutečňovat společné vzdělávání zakotvené v novele školského zákona z roku 2015.
 - Navrhované změny **nepodporují individualizaci** diagnostického procesu ani samotné výuky. Naopak se vrací o deset let zpět, kdy hlavním kritériem nebyla individuální podpora dítěte, ale předem stanovená diagnóza, a s tím spojovaná etiketizace (tzn. vyčleňování lidí ze společnosti na základě nějaké odlišnosti). Redukovat smysluplnou diagnostiku na výčet diagnóz, kterým bude a kterým nebude asistent přidělen, tudíž zcela popírá smysl inkluzivního prostředí a také dehonestuje celý diagnostický proces. Je důležité zhodnotit, jak je konkrétní žák adaptován ve školním prostředí a jaké reálné obtíže mu jeho znevýhodnění způsobuje. Je tedy možné, že podporu asistenta pedagoga nebude potřebovat dítě se „správnou“ diagnózou, naopak dítě s diagnózou mimo výčet ji v daném čase potřebovat bude. Víceosá diagnostika je dnes běžný způsob, jakým se pracuje nejen v pedagogickém a psychologickém prostředí, ale i v medicínské oblasti, kdy se v rámci Mezinárodní klasifikace nemocí hodnotí vlastní diagnóza pouze jako jeden ze tří hlavních aspektů diagnostického procesu. Dalšími aspekty jsou adaptace a míra omezení konkrétního jedince.
4. Takto zásadní změna nebyla diskutována se samotnými aktéry – řediteli, učiteli, rodiči. A to i přesto, že přijetí vyhlášky vrací významnou část finanční zátěže za vzdělávání dětí zpět na rodiče a školy. Podobně jak v době před pěti lety opět budou rodiče ve snaze udržet své děti v hlavním vzdělávacím proudu dělat svým dětem asistenta pedagoga na dobrovolné bázi,¹ případně si

budou asistenta pedagoga platit. Podobně jako před pěti lety budou mnohé z toho, co dnes zajišťuje opatření pedagogické intervence, opět zajišťovat učitelé nad rámec svých pracovních povinností, aniž by za tuto práci navíc byli finančně ohodnoceni. Stát se tak zbavuje zodpovědnosti, kterou přijal v roce 2015 novelou školského zákona č. 561/2004 Sb.

5. Překvapuje nás, že téměř žádné pracoviště, které se dlouhodobě věnuje výzkumu této problematiky, nebylo MŠMT osloveno. A to i přesto, že naše výzkumné projekty na dané téma byly podpořeny nejvýznamnějšími grantovými agenturami ČR (GAČR, TAČR apod.).

Všechny tyto okolnosti nás vedou k nepříjemnému přesvědčení, že motivací navrhovaných změn v žádném případě není snaha o racionalizaci implementace inkluze. Následkem navrhovaných změn se počet asistentů pedagoga ve školách redukuje až o dvě třetiny současného stavu. Bez potřebných podpůrných opatření se ocitne více než deset tisíc školou povinných dětí.

Ze všech těchto důvodů vyzýváme MŠMT, aby zastavilo proces přijetí této nepovedené vyhlášky a přizvalo odborná vědecká pracoviště k věcné diskusi.

Katedra sociální pedagogiky, PdF MU

Katedra psychologie, PdF MU

Katedra pedagogiky, PdF MU

Institut výzkumu inkluzivního vzdělávání, PdF MU

Ústav pedagogických věd, FF MU

Katedra pedagogiky, FF UK

Ústav pedagogických věd, FHS UTB

Katedra křesťanské výchovy, CMTF UP

Katedra sociální patologie a sociologie, PdF UHK

Výzkumné centrum pro sociální začleňování, FVPO SU

Asociace vzdělavatelů v sociální pedagogice

¹ Rodiče tudíž přicházeli o možnost participovat na vlastní profesní dráze. Ve většině případů se navíc jednalo o matky, což také přispívalo k odlišnému postavení žen a mužů na trhu práce a podporovalo tak platovou nerovnost.